

Як ЄС допомагає Україні реформувати поліцію та правосуддя. (2024). Консультативна місія Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України. Режим доступу: <https://www.euamukraine.eu/ua/news/opinion/how-the-eu-helps-ukraine-reform-police-and-justice/>

Іван ЩЕРБІНА

студент кафедри міжнародних відносин і аудиту
НТУ «Дніпровська політехніка»
Науковий керівник - к.і.н., с.н.с Тетяна КУЛИК

УЧАСТЬ УКРАЇНИ У ПРОЄКТІ MILITARY MOBILITY В МЕЖАХ PESCO: МОЖЛИВОСТІ ТА ОБМЕЖЕННЯ

Програма постійного структурованого співробітництва (Permanent Structured Cooperation, PESCO) є одним із ключових елементів поглиблення інтеграції Європейського Союзу в сфері безпеки та оборони. Започаткована у 2017 р., PESCO передбачає участь держав-членів ЄС у спільних оборонних проєктах з метою оптимізації наявних ресурсів та підвищенні їхньої загальної ефективності задля зміцнення колективної спроможності реагувати на кризи, захищати громадян та розвивати оборонні можливості (PESCO, 2025).

Актуальність теми дослідження обумовлена зростаючими безпековими викликами в Європі внаслідок повномасштабної агресії росії проти України та необхідністю посилення оборонної інтеграції з ЄС. Участь України в проєкті *Military Mobility* відкриває важливі перспективи щодо модернізації критичної інфраструктури, гармонізації стандартів з ЄС, розширення оборонної співпраці на рівні інших спільних ініціатив у межах PESCO. Поряд із можливостями, дослідження проблематики обраної теми потребує аналізу наявних обмежень таких як складні адміністративні процедури, обмеженість фінансування та політичні розбіжності між державами-учасницями. Вивчення цього питання дозволяє ідентифікувати ключові чинники, що впливають на інтеграцію України в європейські оборонні структури, та оцінити перспективи її поглиблення в контексті стратегічного курсу на членство в ЄС і зміцнення національної безпеки.

Участь третіх країн у проєктах в межах PESCO стала можливою після ухвалення у 2020 році Рішення Ради ЄС щодо залучення третіх держав до окремих ініціатив (Council, 2020). Відкритою для третіх країн є тільки друга частина PESCO - оборонні проєкти. В рамках прийнятих рішень внесок третьої країни має відповідати цілям та принципам Програми, мати додану вартість для проєкту та не суперечити безпековим інтересам ЄС і його держав-членів. Після погодження з усіма учасниками проєкту та затвердження відповідним керівним органом ЄС третя країна не набуває статусу члена PESCO, а лише отримує дозвіл

на участь у конкретному проєкті. Таким чином, механізм передбачає високу вибірковість, прозорість і політичний контроль над залученням сторонніх держав, що дозволяє уникнути ризиків, пов'язаних із витоком чутливої інформації та зберігти стратегічну автономію ЄС. Участь третіх країн відкриває для них можливість поглибленої оборонної кооперації з ЄС, водночас залишаючи за союзом повний контроль над напрямками і межами цієї співпраці (Council, 2020, pp. 3-9).

У 2021 році Україна офіційно висловила зацікавленість у приєднанні до окремих проєктів PESCO, однак не була допущена до участі в жодному з 60 офіційно затверджених проєктів. Вимоги ЄС щодо участі третіх країн виявилися для України нездоланими, хоча політично мотивованими. Водночас Україна отримала підтримку від окремих проєктних ініціатив. У лютому 2022 р. за зверненням України європейські інституції активували Команду швидкого кіберреагування ЄС та спрямували європейських експертів на допомогу українській стороні. Крім того, з травня 2022 р. проєкт Європейського медичного командування під проводом Німеччини, є платформою для координації зусиль цивільних і військових служб ЄС та НАТО в організації евакуації поранених та тяжкохворих з території України (Maksak, 2023).

Україна офіційно приєдналася до проєкту PESCO *Military Mobility* у червні 2023 р., ставши однією з перших країн - не членів ЄС, залучених до цієї ініціативи. Цей крок був результатом як політичної волі ЄС підтримати Україну в умовах збройної агресії, так і стратегічного прагнення інтегруватися у спільний європейський безпековий простір. Участь у проєкті військової мобільності дає змогу Україні долучитися до процесів оптимізації військової логістики на території Європи, що включає узгодження нормативно-правових, інфраструктурних і процедурних аспектів переміщення військових підрозділів, техніки та озброєння через національні кордони (European, 2023, p. 39).

В умовах війни, коли швидкість та ефективність логістичних рішень мають вирішальне значення, доступ до такої платформи дозволяє Україні поліпшити власну оперативну спроможність та сприяти ефективній взаємодії з європейськими та трансатлантичними партнерами. Крім того, участь у проєкті зміцнює інституційну взаємодію з ЄС, наближаючи Україну до європейських стандартів у сфері оборони та транспорту, що, у перспективі, сприяє інтеграції до ширших безпекових структур, включаючи НАТО. Таким чином, долучення до *Military Mobility* слід розглядати не як суто технічний чи процедурний акт, а як складову стратегічного курсу України на інтеграцію в безпековий та оборонний простір ЄС. В той же час, залучення третіх країн до ініціатив PESCO є новим й вибірковим явищем, що вимагає ґрунтовного аналізу як можливостей, так і обмежень, з якими стикається Україна.

У цьому контексті доцільно зосередити увагу на можливостях співпраці, в яких Україна здатна найефективніше реалізувати свій потенціал. Участь в проєкті *Military Mobility* відкриває важливі перспективи для покращення

логістики військових перевезень, спрощення транскордонного переміщення техніки та особового складу, а також стимулює модернізацію інфраструктури відповідно до стандартів ЄС, що сприяє підвищенню оперативної сумісності з державами-членами НАТО та ЄС.

Участь України в проєкті Military Mobility надає можливість адаптувати національну інфраструктуру та логістику до європейських стандартів, а також отримувати технічну допомогу і фінансування для модернізації критично важливих транспортних мереж. Проєкт спрямований на усунення «вузьких місць» у транспортній системі Європи, що забезпечує швидке переміщення військових сил і техніки (Military, 2024). Для України це відкриває доступ до механізмів фінансування і стандартів, що стосуються удосконалення автомобільних доріг, залізничних шляхів, мостів, аеродромів і портів, які можуть бути задіяні у оборонних цілях. Зокрема, участь у проєкті передбачає інвестиції у розвиток залізничних сполучень зі стандартною європейською колією (1435 мм) на західних кордонах України, що суттєво спрощує транскордонне переміщення техніки та особового складу країн-партнерів у разі потреби (Ukraine, 2023). Це дозволяє не лише покращити оперативну мобільність українських Збройних сил, але й забезпечити швидке розгортання союзницьких сил на території України, що є надзвичайно важливим в умовах повномасштабної війни (Joint, 2025).

Інтеграція України до проєкту сприяє підвищенню оперативної взаємосумісності та стандартизації ЗСУ зі збройними силами країн-членів ЄС. Незважаючи на значний досвід співпраці в рамках НАТО, що передбачав сертифікацію окремих підрозділів для участі у Силах реагування НАТО (СРН), масштаби застосування стандартів залишалися обмеженими (Брежнева, 2013). Співпраця з ЄС доповнює ці зусилля, сприяючи більш системному впровадженню процедур і стандартів, що потенційно можуть охопити ширші складові Збройних сил України. Зокрема, проведення спільних навчань, таких як «Defender Europe» та «Swift Response», надає можливість українським військовослужбовцям опанувати стандартизовані процедури НАТО та ЄС щодо переміщення великих військових контингентів, а також використання уніфікованих систем зв'язку та командування (Mastrangelo, 2024).

Доступ до передових технологій та експертизи у сфері військової логістики та інфраструктурного планування включає обмін знаннями щодо використання інтелектуальних транспортних систем, впровадження автоматизованих систем управління логістикою, а також використання сучасних матеріалів для будівництва та ремонту військових об'єктів (Annual, 2025). Україна може скористатися доступом до кращих практик з розробки захищених комунікаційних мереж для обміну інформацією про переміщення військ, створення мобільних інфраструктурних рішень, таких як тимчасові мости чи аеродроми, що сприятиме прискоренню відновлення критичних об'єктів після руйнувань. Практичний досвід застосування мобільних мостів і тимчасових

аеродромів широко демонструвався під час навчань, таких як «Defender Europe», де мобільні інженерні підрозділи швидко відновлювали пошкоджену інфраструктуру, що є критично важливим для оперативної мобільності в Європі (Mastrangelo, 2024).

Однією з ключових, хоча й не завжди очевидних, переваг є інтеграція унікального бойового досвіду українських ЗСУ у спільний процес розвитку оборонних спроможностей ЄС. Українська армія, яка набуває практичного досвіду в умовах сучасного конфлікту, зокрема в тестуванні та застосуванні передових систем озброєння, таких як безпілотні літальні апарати та інші технологічні інновації, представляє цінний ресурс для партнерів. Участь у проєкті не лише забезпечує Україні доступ до допомоги та підтримки, а й створює можливість вносити суттєвий внесок у розвиток оборонних можливостей ЄС шляхом надання практичного зворотного зв'язку та обміну знаннями. Такий взаємний обмін сприяє формуванню синергії, де Україна виступає як активний контрибутор безпеки, що впливає на майбутній розвиток систем колективної оборони в Європі. Враховуючи, що Україна перебуває на передовій лінії сучасних військових дій, європейські країни мають переглянути свої майбутні потреби у військовому потенціалі та доктринальних підходах. Це відкриває можливості для навчання на українському досвіді та адаптації його у оновлені доктринальні рамки як ЄС так і НАТО.

Водночас Україна стикається з низкою суттєвих обмежень у процесі участі в проєкті PESCO «Military Mobility».

Правовий статус третьої країни позбавляє Україну повного доступу до процесів ухвалення рішень та можливості впливати на формування політики цих проєктів, що суттєво обмежує активність України у керуванні та стратегічному плануванні відповідних ініціатив (Cook, 2025).

Інфраструктурна база України потребує масштабної модернізації, адже багато об'єктів не відповідають технічним вимогам європейської військової мобільності. Зокрема, різниця у стандартах залізничних колій, технічних параметрах мостів і доріг створює перешкоди для швидкого та безпечного переміщення військової техніки (Mergener, 2025). Хоча значна увага приділяється спрощенню адміністративних і митних процедур, а також використанню інфраструктури TEN-T як логістичної бази для потреб безпеки та оборони, бюрократичні перепони залишаються серйозною проблемою. Процедури отримання дозволів на транзит військових вантажів через кордони ЄС, попри заявлену мету скоротити час оформлення до трьох днів, на практиці часто тривають до 45 днів, що істотно ускладнює оперативне реагування (Cook, 2025).

Додатковою складністю є відсутність єдиного координаційного органу на рівні ЄС, що призводить до фрагментації проєктів та недостатньої узгодженості між країнами-учасниками. Така децентралізація негативно впливає на ефективність реалізації спільних ініціатив і раціональне використання ресурсів

(Mergener, 2025). Бюджет Європейського фонду військової мобільності, що становить близько 1,7 млрд євро, є обмеженим і не повністю покриває потреби сучасної військової мобільності. Зауваження аудиторів ЄС щодо поспішності впровадження плану дій, відсутності чіткої стратегії та фрагментованого підходу до вибору проєктів підкреслюють необхідність більш зваженого управління фінансовими ресурсами (Cook, 2025).

Не менш значущими є політичні бар'єри, які обмежують повноцінну інтеграцію України у ці оборонні ініціативи. Частина країн-членів ЄС висловлює занепокоєння щодо залучення третіх країн до проєктів PESCO, що створює додаткові бюрократичні перепони та стримує можливості України щодо глибшої інтеграції (Mergener, 2025). Таким чином, незважаючи на важливість участі України у проєкті «Military Mobility» як кроку до поглиблення співпраці з Європейським Союзом у сфері безпеки та оборони, подолання фінансових, бюрократичних і політичних викликів, а також забезпечення ефективної стратегічної координації й управління проєктами є необхідною передумовою для досягнення повного потенціалу цієї співпраці.

У фінальній частині дослідження було здійснено крос-факторний аналіз взаємозв'язків між ключовими можливостями та обмеженнями, що визначають потенціал і виклики для України в рамках участі в проєкті PESCO Military Mobility. Методологічно аналіз базувався на побудові матриці перехресного впливу, де кожен з відібраних факторів оцінювався не лише щодо його здатності впливати на інші компоненти системи, але й щодо власної чутливості до впливів ззовні. Такий підхід дозволив виявити не лише сильні та слабкі сторони участі України в ініціативі, а й логіку взаємодії між внутрішніми та зовнішніми параметрами оборонної інтеграції.

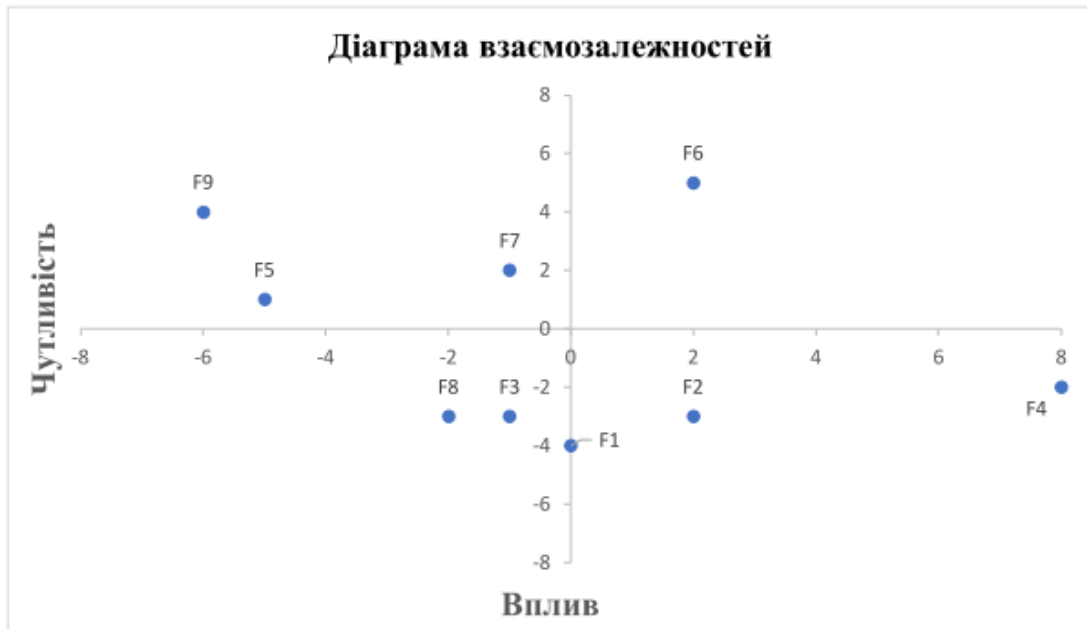
Аналіз містить дев'ять визначених в результаті дослідження факторів. Чотири можливості: модернізація військової інфраструктури та логістики (F1), підвищення оперативної сумісності та стандартизація (F2), доступ до передових технологій та експертизи (F3) та використання унікального бойового досвіду України (F4). А також п'ять обмежень, як то: неготовність інфраструктури та різні стандарти (F5), бюрократичні та адміністративні перешкоди на кордонах ЄС (F6), різниця в правових та нормативних рамках (F7), обмежене фінансування та неефективне управління (F8) та політичні бар'єри та обмеження для третіх країн (F9).

Кожен фактор було оцінено за шкалою від -2 до +2 залежно від ступеня його позитивного чи негативного впливу на інші.

Матриця перехресного впливу

Y-вплив X-чутливість	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	Сума вплив
F1		2	1	1	-2	-1	-1	0	0	0
F2	2		2	1	-2	0	-1	-1	1	2
F3	2	1		1	-1	0	0	-2	-2	-1
F4	2	1	0		1	1	1	1	1	8
F5	-2	-1	0	0		0	-1	-1	0	-5
F6	-2	-1	0	-1	1		2	1	2	2
F7	-2	-2	-2	-2	2	2		1	2	-1
F8	-2	-1	-2	-1	2	2	0		0	-2
F9	-2	-2	-2	-1	0	1	2	-2		-6
Сума чутливість	-4	-3	-3	-2	1	5	2	-3	4	

Після побудови повної матриці впливів здійснено підрахунок сумарного впливу кожного елемента на систему, а також його чутливості до зовнішнього впливу. На основі цих координат здійснено класифікацію факторів за характером їхньої ролі в системі.

У результаті аналізу виявлено, що лише один з факторів, а саме бюрократичні та адміністративні бар'єри на кордонах ЄС, має водночас високий рівень впливу на інші компоненти системи та велику чутливість до змін у середовищі. Це свідчить про його центральне положення у внутрішній структурі

обмежень, оскільки саме через адміністративні практики та процедури реалізуються або блокуються більшість процесів, пов'язаних з інтеграцією України до логістичних і військових систем ЄС. З огляду на це, можна стверджувати, що саме цей елемент є найбільш вразливим «вузлом», в якому сконцентровано основні ризики, але й одночасно потенційні можливості для розблокування системної динаміки.

Три фактори (неготовність інфраструктури, відмінності в правових нормах та політичні обмеження для третіх країн) проявляють себе як системні детермінанти, що спричиняють значний вплив на інші компоненти, але самі залишаються малочутливими до внутрішніх змін. Вони формують контур обмежень, у рамках якого відбувається інтеграція України, і потребують зовнішніх, зокрема політичних, рішень для свого подолання. Їхній характер відображає глибокі структурні диспропорції між Україною та ЄС, зокрема щодо регуляторного поля, технічних стандартів та геополітичного статусу.

Натомість такі елементи, як модернізація військової інфраструктури, сумісність зі стандартами ЄС та НАТО, а також адаптація бойового досвіду, виявились найбільш чутливими до зовнішніх впливів і залежними від змін у середовищі. Вони є індикаторами потенціалу, що може бути реалізований лише за умови послідовної трансформації чинників, що обмежують. Тобто ці компоненти є важливими показниками ефективності системних зусиль і потенційними точками зростання. Їхній стан сигналізує про те, наскільки глибоко Україна інтегрована до європейських оборонних процесів.

Доступ до технологій та експертизи, а також обмежене фінансування та управління, які залишились у межах слабкої взаємодії, не демонструють ані системного впливу, ані високої залежності, що свідчить про їхній ізольований характер на поточному етапі. Проте саме через їхню «периферійність» можливе подальше розширення впливу, якщо будуть створені відповідні інституційні умови або відбудеться зміна контексту.

Таким чином, результати крос-факторного аналізу дозволяють зробити декілька важливих висновків. По-перше, система участі України в PESCO Military Mobility залишається обмеженою зовнішніми умовами, зокрема політичними та нормативними. По-друге, наявний потенціал розвитку значною мірою заблокований інституційними бар'єрами, які потребують реформування адміністративної логістики та гармонізації правових режимів. По-третє, саме через вузлові точки, такі як бюрократія, може бути розблоковано більшість інших напрямів трансформації, у тому числі модернізацію інфраструктури, впровадження новітніх технологій та реалізацію бойового досвіду. На основі цієї структури взаємозалежностей формуються практичні рекомендації щодо пріоритетів політики інтеграції, а саме: посилення реформ у сфері регуляції військових перевезень, зменшення транскордонних бар'єрів, залучення політичної підтримки країн-членів ЄС для зниження політичної

фрагментованості проєкту та подальше зміцнення технічної та нормативної сумісності.

Список використаних джерел

- Activation of first capability developed under PESCO points to strength of cooperation in cyber defence. (2022). *European Defence Agency*. Retrieved from <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2022/02/24/-of-first-capability-developed-under-pesco-points-to-strength-of-cooperation-in-cyber-defence>
- Annual report 2024. (2025). *European Defence Agency*. Retrieved from: <https://eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/eda---annual-report-2024---webdfcdc23fa4d264cfa776ff000087ef0f.pdf>
- Council Decision (CFSP) 2020/1639. (2020). *Official Journal of the European Union L 371/3*. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D1639#>
- Joint Report to the European Parliament and the Council on the implementation of the Action Plan on Military Mobility 2.0. (2025) *EU Monitor*. Retrieved from [www.eumonitor.eu/9353000/1/j4nvke1fm2yd1u0_j9vvik7m1c3gyxp/vmlvorsmwyzh/v=s7z/f=/join\(2025\)11_en.pdf](http://www.eumonitor.eu/9353000/1/j4nvke1fm2yd1u0_j9vvik7m1c3gyxp/vmlvorsmwyzh/v=s7z/f=/join(2025)11_en.pdf)
- Maksak H. et al. (2023). EU Defense Cooperation With Ukraine. *SCEEUS Guest Report # 15*. Retrieved from https://sceeus.se/en/publications/eu-defense-cooperation-with-ukraine/?utm_source=chatgpt.com
- Military Mobility report. (2024). *European Commission*. Retrieved from https://ec.europa.eu/defence-industry-space/sites/defence/files/military_mobility_report_2024_en.pdf
- European Commission (2023). Joint Report to the European Parliament and the Council on the implementation of the Action Plan on Military Mobility 2.0. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52023JC0037&>
- Cook L. (2025). An EU fund to help troops move quickly is too small and poorly managed, auditors say. Retrieved from <https://apnews.com/article/eu-defense-ukraine-military-mobility-transport-7ca644d2f000b53c7f8b3f663ca7f1c5>
- Mastrangelo, M. (2024). Allied strength across waters: Wet gap crossing with NATO forces. Retrieved from https://www.army.mil/article/276429/allied_strength_across_waters_wet_gap_crossing_with_nato_forces
- Mergener H. U. (2025). EU Court of Auditors criticises shortcomings in action plan for military mobility. Retrieved from <https://euro-sd.com/2025/02/major-news/42477/eu-military-mobility-woes/>
- Ukraine joins EU military mobility project (2023). *Politico*. Retrieved from <https://www.politico.eu/article/ukraine-joins-eu-military-mobility-pesco-project/>
- Брежнєва Т. (2013) Роль Сил реагування НАТО у розвитку взаємосумісності з партнерами у рамках «Ініціативи об'єднаних сил НАТО». *НІСД*. Retrieved

from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/rol-sil-reaguvannya-nato-u-rozvitku-vzaemosumisnosti-z-partnerami>

Ольга РОДІНА

студентка кафедри міжнародних відносин і аудиту
НТУ «Дніпровська політехніка»

Олександра ДВУРЕЧЕНСЬКА

кандидат історичних наук, доцент
доцентка кафедри міжнародних відносин і аудиту
НТУ «Дніпровська політехніка»

РОЗМІЩЕННЯ В УКРАЇНІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КОНТИНГЕНТІВ ЯК ФАКТОР БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

У 2022 році відбулося повномасштабне вторгнення Росії в Україну. З метою посилення та трансформування системи безпеки, Уряд України започаткував з міжнародними партнерами ряд проєктів, таких як Формулу миру, План перемоги та Гарантії безпеки. В контексті реалізації яких відбулося створення Коаліції охочих та почала обговорюватися можливість розміщення військових контингентів учасників коаліції в Україні. Особливого значення тема розміщення контингентів в Україні, як частини оборонної стратегії та співпраці європейських країн набула у 2025 році.

Початок ініціативи Коаліції охочих було покладено 2 березня 2025 року, під час Лондонського саміту «Забезпечення нашого майбутнього», серед лідерів якої Великої Британії, Франції, Німеччини, Польщі і ще 30 країн-членів ЄС та НАТО. (Що таке, 2025). Вона сформована перш за все задля посилення збройних сил України. В контексті ініціативи коаліції розглядається можливість розміщенні військових контингентів учасників об'єднання на території України. Пропозиції про кількісний склад яких варіювалися від 100 до 200 тисяч (Erlanger, 2025).

Коаліція охочих не планує розміщувати свої війська безпосередньо на лінії зіткнення, аргументуючи це тим, що лінія зіткнення не є зафіксованою і це питання ще має обговорюватись на переговорах між Україною та Росією. На сьогоднішній день локацією розміщення визначають Західну Україну, оскільки даний регіон є віддаленим від основної лінії фронту, що є стратегічно безпечною територією оскільки європейські контингенти є саме «силами гарантій безпеки другого ешелону» в мирній зоні (Павлюк, 2025). Мета розміщення даних сил в стратегічно необхідних місцях на території України полягає у спостереженні за дотриманням припинення вогню зі сторони Росії, розгортанні тимчасових військ, гуманітарній допомозі (відкриття хабів, спорудження нових укриттів,